PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

MECHELEN - DRIESSTRAAT

J. CLAESEN, D. WIJNS & N. GEELEN

DECEMBER 2022

1 ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Mechelen - Driesstraat
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Locatie:	Antwerpen, Mechelen, Hombeek, Driesstraat
Coördinaten :	1 X 154320.75 Y 188105.07 2 X 154385.53 Y 188071.43 3 X 154343.53 Y 188021.74 4 X 154419.09 Y 188010.78 5 X 154439.79 Y 187981.25 6 X 154426.57 Y 187953.19 7 X 154393.08 Y 187993.32
Kadastrale percelen:	Mechelen, afdeling 5/Hombeek, sectie B, percelen 383C, 344A

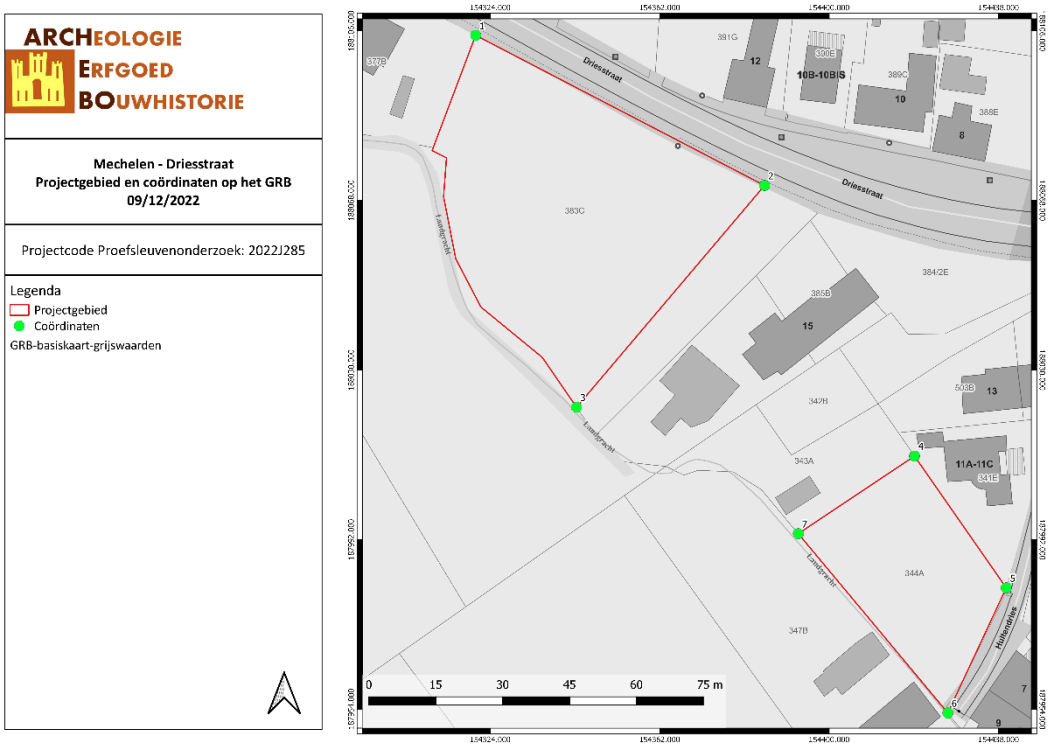

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2022).

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Aanleiding van het vooronderzoek[1]

Het onderzoeksgebied bestaat hierbij uit verschillende kavels die gezamenlijk circa 8 516 m² groot zijn. Dit wordt weergegeven met de rode contour op alle kaartmateriaal. Enkel de west- als oostzijde (groene contouren), respectievelijk 3 274 m² als 1 200 m² groot zullen hierbij verkaveld worden tot bouwloten. Het gaat hierbij om vier bouwloten in het westen en twee loten in het oosten. Het centraal gedeelte wordt hierbij behouden tot woonhoeve en uit de verkaveling genomen. Eveneens nabij de westelijke zone is er achterliggend sprake van lot 8 tot en met lot 10. Deze hebben een gezamenlijk oppervlakte van 347 m² en worden eveneens van de toekomstige verkaveling uitgesloten. Men zal zich hierbij voornamelijk concentreren op de twee zones die verkaveld zullen worden.

Gezien er geen restricties zijn opgenomen in de verkavelingsvoorwaarden is men vrij om bv. een zwembad of vijver in de tuinzone aan te leggen. Op basis van bovenstaande funderingswijze als verder geen bijzondere verkavelingsrestricties (vijver, zwembad,…) wordt er uit gegaan van een worst-case scenario ter hoogte van de toekomstige nieuwe woonkavel waarbij geroerd zal worden tot in de archeologisch relevante niveaus.

[1] DE NUTTE G., *Driesstraat 15 te Hombeek, Archeologienota door middel van bureauonderzoek*, Dilsen-Stokkem, 2022, p. 12-14.

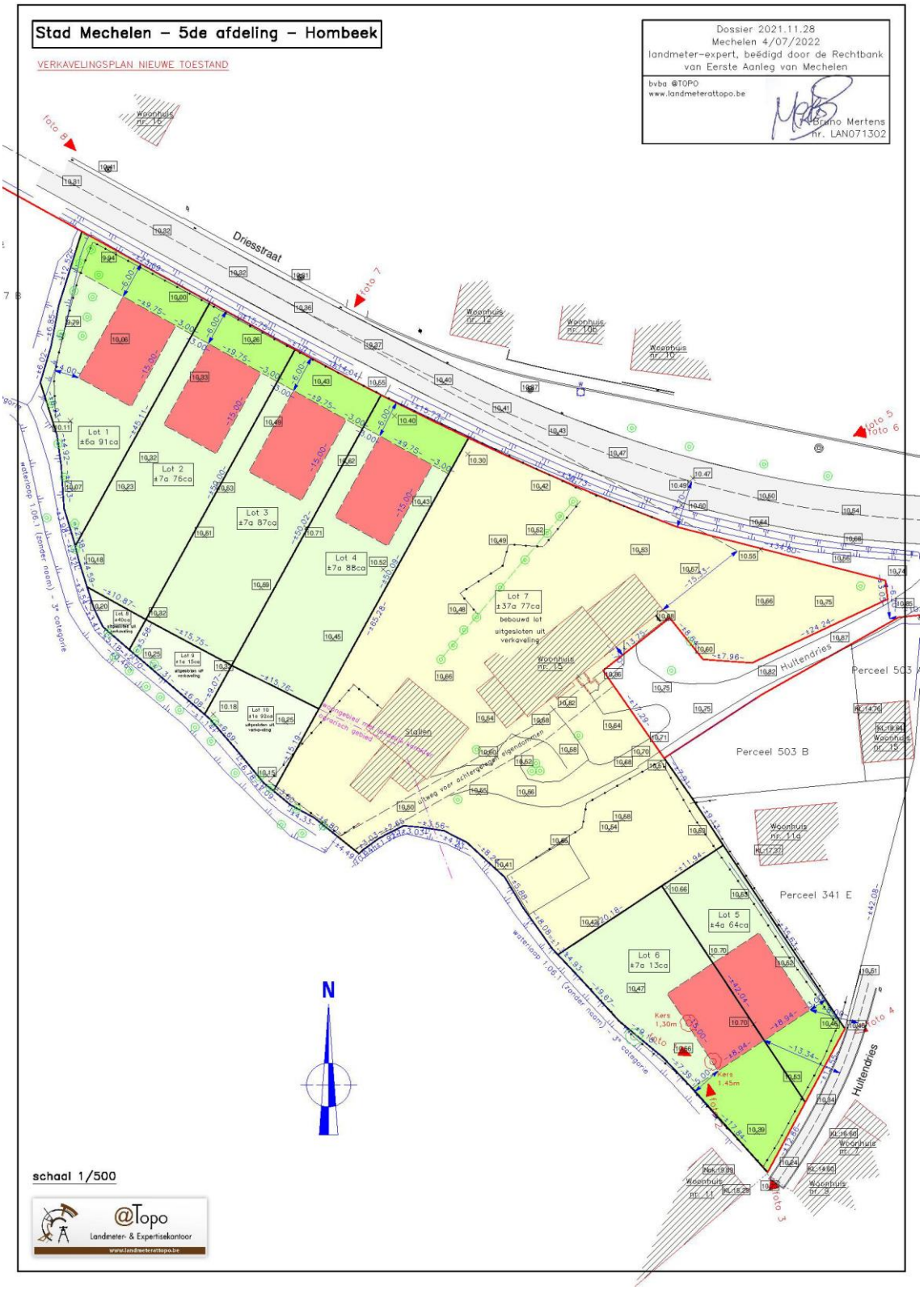

Figuur 2: Verkavelingsplan (initiatiefnemer, 2022)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem[2]

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek geldt voor nederzettingen en sporen van begravingen vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met het midden van de 18e eeuw. (On)Rechtstreeks wordt deze hoge archeologische verwachting extra onderbouwd door de aanwezigheid van bekende archeologische vindplaatsen uit de Bronstijd, Ijzertijd, Romeinse Periode als bewoning uit de 15e – 16e eeuw die door middel van proefsleuven als opgravingen bekend zijn in de wat wijdere omgeving. Historisch en cartografische zijn hoeves bekend waarvan sommige al teruggaan in de 13e of begin 18e eeuw. Daarnaast is er sprake een hoge archeologische verwachting voor bewoningsresten (bewoning + achtererf) vanaf het midden van de 18^{e} eeuw.

Binnen het trajectopstel van de specifieke archeologienota was het inzetten van landschappelijke boringen, landschappelijke profielputten, een oppervlaktekartering, een geofysisch onderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, archeologische proefputten gericht op Steentijdsites als archeologische proefputten gericht op sites met een complexe verticale stratigrafie weinig geschikte, niet optimale en/of onstrategische onderzoeksmethodes om diverse redenen op basis van het bureauonderzoek.

Gezien bovenstaande archeologische verwachting, de aard van de toekomstige werkzaamheden als het potentieel voor archeologische kennisvermeerdering wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit is namelijk de meest geschikte, optimale en/of strategische onderzoeksmethode. Zoals eerder aangehaald moet men hierbij opteren voor een uitgesteld traject.

[2] DE NUTTE G., *Driesstraat 15 te Hombeek, Archeologienota door middel van bureauonderzoek*, Dilsen-Stokkem, 2022, p. 82-83.

Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft Pertinax in juli 2022 een archeologienota (id 23277) opgemaakt voor een projectgebied aan de Driesstraat te Hombeek, een deelgemeente van Mechelen. Het projectgebied zoals besproken in de archeologienota was bebouwd in het centrale deel en onbebouwd in het westen en zuidoosten. De onbebouwde delen zullen verkaveld worden in 4 loten (westen) en 2 loten (zuidoosten). Het centrale deel zal ongewijzigd blijven. Daarom werd er voor de te verkavelen zone een onderzoeksgebied afgebakend dat twee deelgebieden omvatte. Dit onderzoeksgebied vormt het projectgebied van de onderhavige nota.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied grotendeels omschreven als bodemtype Ldcz. Dit is een matig natte zandleembodem met een sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B horizont waarbij de sedimenten lichter of grover worden in de diepte. De waterhuishouding van deze matig gleyige zandleemgronden heeft enige beperkingen; ze zijn te nat in de winter en blijven lang fris in de lente. Een onderliggend zandig substraat oefent een zekere drainerende werking uit. Het omgekeerde doet zich voor bij het voorkomen van een klei of klei-zandsubstraat. Verder is een veensubstraat geassocieerd met de meest natte component bij deze matig natte bodems.

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek in totaal 5 profielputten aangelegd met een goede spreiding om de bodemopbouw binnen het projectgebied op een voldoende wijze te bestuderen. De bodem is opgebouwd uit zandleem. De bodemopbouw verschilt licht tussen het noordwestelijke en zuidoostelijke onderzoeksgebied. In het noordwesten komen 2 verschillende akkerlagen voor. De Ap1 horizont is donkerbruin en 20 à 30 cm dik, de Ap2 horizont is lichter bruin en ca. 30 cm dik. Hieronder ligt een grijswitte C horizont. In het zuidoosten komt er onder een relatief dunne (10-20 cm) en donkerbruine Ap horizont een bruin gekleurde laag colluvium voor. In profiel P4 is deze laag colluvium ca. 50 cm dik, in profiel P5 slechts 10 cm. Onder het colluvium ligt de C horizont die bruinoranje is met lichte vlekken. In profiel P5 is deze C horizont slechts 10 cm dik, hieronder ligt een zandige 2C horizont die bruiner en homogener is.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er 14 sporen aangetroffen. 13 (s1-13) van deze sporen bevonden zich in het noordwestelijke onderzoeksgebied, 1 (s14) spoor lag in het zuidoostelijke deelgebied. Van de 14 aangetroffen sporen kunnen er 12 worden geïdentificeerd als greppel. De twee overige sporen (s12 en WP4 en s14 in WP6) werden geïnterpreteerd als kuilen.

Sporen s1 tot en met 11 en spoor s13 kunnen worden geïdentificeerd als greppels. Deze sporen hebben allemaal een donkerbruine tot donker grijsbruine kleur en een breedte tussen 70 en 110 cm.

De oriëntatie van de greppels komt niet overeen met gekende perceelsgrenzen op de Atlas der Buurtwegen of de Popp-kaart. Er kunnen drie verschillende oriëntatierichtingen worden onderscheiden. De meeste greppels (s1, 2, 4, 9, 10, 11 en 13) zijn ZZW-NNO georiënteerd. Greppels s3 en s6 zijn ZW-NO georiënteerd en greppels s5, 7 en 8 zijn NNW-ZZO georiënteerd. Op basis van de oriëntatie en de ligging kunnen we besluiten dat sommige van de aangetroffen sporen in verschillende werkputten deel uitmaken van een en dezelfde greppel (zie ook onderstaande kaart met aanduiding van het hypothetisch verloop van de greppels). In totaal werden er dus 7 verschillende greppels aangetroffen: GR1 (sporen s1, s4 en s10); GR2 (sporen s2 en s9); GR3 (s3 en s6); GR5 (s5); GR7 (s7); GR8 (s8); GR11 (s11 en s13). Sporen s8 en s10 werden gecoupeerd. Beide sporen hadden een duidelijke aflijning en waren ca. 15 cm diep bewaard.

Kuil s12 werd aangetroffen in het noorden van het noordwestelijke onderzoeksgebied, juist ten oosten van greppel GR11 in werkput 4. Het is een ronde kuil met een diameter van 1,4 m en met een grijsbruine kleur. Er werd een kwadrant gecoupeerd. De kuil had een duidelijke aflijning en was 20 cm diep bewaard. Er werden geen vondsten aangetroffen, maar de kleur van het spoor komt overeen met de kleur van de greppels. Een datering in de Late Middeleeuwen/vroege Nieuwe Tijd lijkt aannemelijk op basis van deze informatie.

Kuil s14 werd aangetroffen in werkput 6, in het zuidwestelijke onderzoeksgebied. Het was het enige spoor dat binnen dit onderzoeksgebied werd aangetroffen. Het gaat om een ovale kuil met een diameter van minimaal 2,33 m. De kuil heeft een oranjebruine kleur en was slechts zeer vaag afgelijnd, zowel in het vlak als in de coupe. In deze kuil werd wel een relatief groot aantal scherven aangetroffen, zowel bij de aanleg van het vlak als bij het couperen. Het gaat om rood aardewerk met een bruin glazuur en om een geoorde pot met groen koperglazuur aan de binnenzijde en een ongeglazuurde buitenzijde. Deze vondsten dateren, voornamelijk op basis van het groene glazuur, uit de Nieuwe Tijd.

Er werden 7 afwateringsgreppels en 2 geïsoleerde kuilen aangetroffen. Vermoedelijk gaat het om off-site fenomenen. Alle sporen dateren waarschijnlijk uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd. Op basis van het proefsleuvenonderzoek worden sporen als archeologisch niet erg waardevol beschouwd en wordt de kans op kennisvermeerdering laag ingeschat. Vervolgonderzoek wordt bijgevolg niet opportuun geacht.

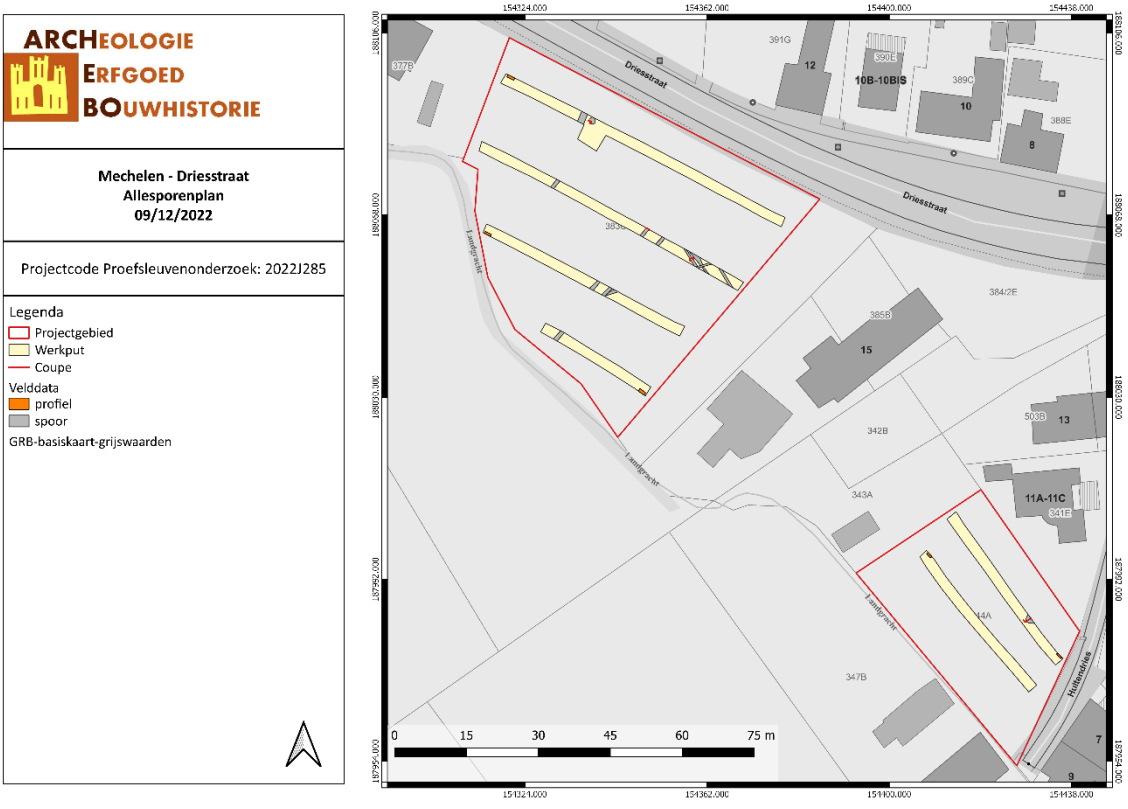

Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2022).

Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door ARCHEBO bvba op 9 december 2022 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek, wordt er **geen** archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving aanbevolen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Er werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. De kans op kennisvermeerdering is nihil.

De geplande werken zullen het archeologisch niveau verstoren, maar gezien het ontbreken van archeologisch potentieel van het terrein, is het niet opportuun om verder archeologisch onderzoek te adviseren. Daarom stelt ARCHEBO bvba voor om het terrein definitief vrij te geven.

Conclusie

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle revelante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.

Binnen het onderzoeksgebied dient geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren in welke vorm dan ook.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2022). 2
Figuur 2: Verkavelingsplan (initiatiefnemer, 2022) 4
Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2022) 7